

NIEUWSBRIEF KBO

KBOEDE
senioren doen mee!

afdeling Ede

jaargang 31, nr. 10 oktober 2024

Vlegeldag Bennekom

In dit nummer:

Colofon	2
Voorwoord	3
Pastorale bijdrage	4
Berichten van het bestuur	4
Filmmiddag in Pathé	5
Kunstknoop	8
Parkinson	9
Hoe werkt OV Pay	10
Dagje uit	15
Agenda	16

Interessante informatie:

80- en 90-jarigen	7
Presentatie Enka	5
Franciscus op het koor	6
Trolleybussen	8
Paralympische spelen	9
Telefoonverslaafd	10
7 oktober	12
Houtworm	13
Het mes	14
Op reis	14

Colofon

Voorzitter Ap Dominicus
t. 0318-79 51 43
email: abdominicus1@gmail.com

1° Secretaris
Adri Koch t. 0318-65 03 68
email: secretaris@kbo-ede.nl

2° Secretaris/Notulist
Erica Kuijper t. 06-54 66 42 06
Email: erica.kuijper@kpnmail.nl

1° Penningmeester
Gijsbert van Ingen t. 06-47 55 22 32
email: penningmeester@kbo-ede.nl

Rekeningnummer voor contributie
en giften
NL02 INGB 000 41 76 610
t.n.v. KBO voor Senioren afd.
Ede-Bennekom

Ledenadministratie
Charles Slangen t. 06-27 09 17 46
email:
ledenadministratie@kbo-ede.nl

Commissie Ontwikkeling &
Ontspanning (O&O)
Coörd. Trudy v. Schoonhoven
t. 0318-64 59 09 / 06-46 89 94 88
trudyvanschoonhoven@planet.nl

Coördinator bezorging
Ons Magazine en Nieuwsbrief
Beer Radstaat
t. 0318-63 29 92 / t. 06-10 51 43 28
email: g.radstaat@hotmail.com

Belastingsservice Ouderenbonden
Coördinator HUBA Douwe Ettema
t. 0318-64 58 31 / 06-55 90 06 46
email: ettema.douwe@gmail.com

Vrijwillige Ouderen Adviseur (VOA)
en Wet Maatschappelijke
Ondersteuning (WMO)
Frans Bik t. 0318-84 29 92
email: fransbikkel1@gmail.com

Pastoraal adviseur
Em. pastor Hans Lucassen

Coördinator Zorg & Welzijn +
Haal en breng service
Thijs Waasdorp
0318-631 256 of 06-53 79 18 54
m.waasdorp@chello.nl

Coördinator PC hulp
Jan Kemman t. 06-38 48 41 12
email: j.kemman@chello.nl

Beheer website en facebook
Annelies Tax t. 0318-61 77 93
email: webmaster@kbo-ede.nl

Redactie Nieuwsbrief
Redacteur Fred Deuning
t. 06-38 15 52 96
email: jefdeuning22745@freeler.nl
+ kbonieuwsbrief@gmail.com

Corrector Mary-Ann Borggreve
Vormgever Erik Erkelens

Deze Nieuwsbrief kunt u ook lezen op onze website www.kbo-ede.nl

Facebook www.facebook.com/KBO-Ede-897647640335670/

Volgende kopij uiterlijk inleveren **7 oktober 2024**

Voorwoord

De dagelijkse gang van zaken is weer volop bezig. De meeste vakanties zijn achter de rug. Scholen zijn weer begonnen en het verenigingsleven biedt weer een scala aan activiteiten voor u. In deze volle nieuwsbrief leest u daarover en dat weer een actief lid uit het verleden is overleden.

Inmiddels kunnen wij senioren onze conclusies trekken van hetgeen we met Prinsjesdag hebben gehoord.

De voorzitter van KBO Friesland heeft in het vorige ONS Magazine al verteld wat de huidige coalitie gaat betekenen voor de senioren. Het bestuur van KBO Ede heeft tijdens de bestuursvergadering van september uitvoerig stilgestaan bij diverse onderwerpen.

Just Hageman is toegetreden tot het bestuur en zal samen met onze penningmeester de financiën op orde houden. Wij zijn verheugd dat hij het team komt versterken en verwelkomen hem van harte.

De voorzitter van KBO Gelderland is op bezoek geweest bij onze bestuursvergadering en heeft ons bijgepraat over de gang van zaken in Gelderland en

een aantal nuttige tips gegeven. Het was een fijne en iets langere bestuursvergadering dat wij gewend zijn.

In oktober en november zijn er twee activiteiten, die ik graag onder uw aandacht wil brengen. Doe mee en schrijf u op tijd in voor de filmmiddag op 20 november 2024 in Pathé en de grote fietstocht. U zult er absoluut geen spijt van hebben.

Ik doe een oproep aan alle leden. Wanneer u weet of hoort, dat een lid ziek is of eenzaam, meldt dat aan het bestuur. Wij willen graag aan deze leden de nodige aandacht schenken. U kunt dit doen via Zorg & Welzijn (zie de colofon, blz. 2).

Ik hoop vele leden te ontmoeten bij de bijzondere activiteiten om samen met u te genieten van al dat moois, wat te zien is en met elkaar van gedachten te wisselen over allerlei zaken, die ons raken.

Ap Dominicus, voorzitter 12 september 2024

Ouderenadvies

Vrijwillige ouderenadviseurs (VOA's) zijn speciaal opgeleide mensen die senioren helpen om antwoorden te vinden bij een hulpvraag. Dit kan op diverse gebieden zijn: *wonen, welzijn, zorg, veiligheid, vervoer en financiën*.

Zij geven onafhankelijk en vrijblijvend informatie, voorlichting en advies aan leden en niet-leden, als service van KBO en PCOB.

De ouderenadviseurs luisteren naar uw verhaal, zij zijn klankbord en informatiepunt. Zij zoeken samen met u naar een oplossing, maar u houdt zelf de regie.

U kunt de (KBO) ouderenadviseurs bereiken via:

Frans Bik

Telefoon: 0318 84 29 92
email: fransbikkel1@gmail.com

**BESPREEK
HET SAMEN**

Bespreek het Samen

Inmiddels is ons programma van Bespreek het Samen van start gegaan. Dit gebeurde zoals gebruikelijk met de oecumenische Heideweekviering in het Openluchttheater van Ede.

En... heeft u zich al aangemeld voor een of meer activiteiten in het nieuwe seizoen? Ik raad u aan nog eens te kijken op bespreekhetsamen-ed.nl misschien ziet u nog iets wat u niet wilt missen.

Op 24 september om 19.30 uur in de Beatrixkerk is het projectkoor dat "Der Stern von Bethlehem" van Josef Rheinberger gaat instuderen van start gegaan. Dat belooft in de kersttijd een prachtig concert te worden!

Anneke Otten

Beste lezer,

Natuurlijk vult de redactie onze Nieuwsbrief met wetenswaardigheden. In elk nummer staan tips opdat u er beter van wordt. Denk aan tips om te besparen, bijvoorbeeld op energie of andere zaken.

Elk nummer bevat ook verhalen, voor de gezelligheid (Dagje uit) of een opinie.

Wij worden er erg vrolijk van als u eens een stukje instuurt. Dat mag over bijna alles gaan. Natuurlijk hoeft u geen literatuurstudie achter de rug te hebben, maar zelfs dan is dat voor anderen interessant om over te lezen.

De redactie behoudt het recht artikelen te redigeren, inkorten en corrigeren

Pastorale bijdrage

Een nieuw begin, nieuwe kansen

Søren Kierkegaard, een Deense predikant, hield zijn christelijke gemeente tijdens zijn preek eens met de volgende parabel deze een spiegel voor: "Op een mooie zomermorgen komt een kerkgemeenschap zoals week in, week uit bijeen. Ze zijn met de gezangenboeken onder de arm naar de kerk gekomen en hebben op het kerkplein gezellig de plaatselijke nieuwtjes doorgenomen en de nodige roddels doorverteld. Tijdens de dienst speelt het orgel dat het een aard heeft en de dominee preekt prachtig over Jezus de Heer en hoe fijn het is om zijn volgeling te zijn. De mensen roepen het na en galmen het uit: 'Wat is het heerlijk deze Heiland te volgen en Jezus' vriend te zijn.' Dan ontstaat er plotseling paniek... Een ouderling tikt de dominee op zijn schouders: 'Er is iemand in de sacristie die iedereen persoonlijk even wil spreken'. 'Wie is het?' vraagt de dominee. 'Het is Jezus zelf' zegt de ouderling, hij wil iedereen even persoonlijk ontmoeten. Eén voor één gaan de brave kerkgangers de sacristie in. Daar staan ze voor een moment oog in oog met Jezus. Ze zien zijn bebloede gelaat en de doornenkroon op zijn hoofd en zijn besmeurde kleren. Hij kijkt ieder persoonlijk een ogenblik doordringend aan en vraagt: 'houd jij echt van mij?' En als ze bedeesd en beleefd antwoorden: 'natuurlijk Heer' vraagt Hij verder: 'wil je werkelijk mijn volgeling zijn en met mij meegaan door de straten.'"

En dan wordt het stil... niemand durft neen te zeggen, dat zou een beetje onbeleefd zijn. Maar tegelijkertijd durft ook niemand volmondig ja te zeggen. Ze schamen zich er allemaal voor om achter zo iemand in besmeurde kleren aan te gaan lopen, straks door de hoofdstraat van het dorp. "Wat zullen de mensen wel niet zeggen...?" Als iedereen in de sacristie geweest is, is het even heel stil in de kerk. Maar gelukkig: de organist redt de situatie en zet het volgende lied dat in het liturgieboekje staat in en

dapper zingen ze allemaal verder alsof er niets aan de hand is geweest. Ze houden een collecte, met een korte pauze waarin weer even gekletst en geroddeld kan worden en gaan na de dienst gezellig koffiedrinken... alsof er niets gebeurd is.

Het evangelie roept ons telkens weer op om andere, nieuwe mensen te worden, om nieuwe wegen te gaan en te doen waartoe zijn boodschap van liefde, vrede, gerechtigheid ons oproept. Het begin is moeilijk. Bij iedere nieuwe stap hoort dat je je los moet maken. Los van de oude situatie met al zijn gewoontes en vanzelfsprekendheden, om open te kunnen worden voor nieuwe wegen, nieuwe kansen. Zonder afscheid nemen van alle soms valse, vaak ingesleten vanzelfsprekendheden is het moeilijk om werkelijk tot jezelf te komen. Dit loslaten hoeft ons niet onzeker of droevig te maken, want als wij Jezus durven volgen die ons juist uitdaagt om dingen los te laten, onze levensopdracht, (en soms ook ons kruis) op ons te nemen; diezelfde Jezus is het die met zijn voorbeeld ons leven dan opnieuw invulling kan en wil geven, en ons zo de mogelijkheid biedt nieuwe mensen te worden. En je mag weten: je staat er niet alleen voor; we mogen het samen doen als kerk, als samenleving. Die mogelijkheid ... om een ander mens te worden... om nieuw te worden, wens ik u/ons allen toe in het aanstaande seizoen.

Em. Pastor *Hans Lucassen*

Berichten van het bestuur

1. Ter herinnering: Herfstkleuren Fietstocht 2 oktober 2024

KBO Ede en ANBO-PCOB organiseren i.s.m. Sportservice de Vallei een prachtige fietstocht.

Deze herfstkleuren fietstocht, vanaf DTS Ede, Inschoterweg 2, is te mooi om zomaar aan voorbij te gaan! We maken woensdag 2 oktober 2024 een fietstocht vanaf Sportpark Inschoten, met tussenstops, om door de prachtige natuur te fietsen.

Om 13.30 uur ontvangen we u met een kop koffie en om 14.00 uur valt het startschot.

U kunt dan op eigen tempo uw route rijden.

Er zijn twee routes met afstandskeuze van 17 tot 24 km. Uiteraard hebben we ook rekening gehouden met

driewielervedstelen en de scootmobiel. We vragen u om uiterlijk terug te zijn om 18.00 uur. Bij terugkomst wordt u verwelkomd met kopje thee/koffie of iets fris.

Mocht het onverhoopt slecht weer zijn op 2 oktober 2024, dan stellen wij op maandag 31 september 2024 alle deelnemers op de hoogte via hun gegevens. Tevens zal er ook op de websites van bovengenoemde organisaties een mededeling komen.

Wij hopen vele deelnemers te verwelkomen.

De inschrijvingstermijn is tot 15 september, maar mocht u toch besluiten om alsnog mee te doen, dan kan dat ook later, maar moet u wel een inschrijfformulier invullen (zie website KBO Ede of de KBO Nieuwsbrief september blz. 6).

2. Gratis filmmiddag voor alle senioren in de gemeente Ede

KBO Ede is zeer verheugd, dat men kan meedelen, dat op 20 november 2024 een gratis filmmiddag georganiseerd wordt voor ALLE senioren in de Gemeente Ede. Dit is mogelijk gemaakt door de financiële steun van de COSBO, Idee in Uitvoering en het doneren van Ede Doet bonnen.

Wij kunnen maximaal 170 bezoekers ontvangen. Het gebeurt bij Pathé, Laan der Verenigde Naties 150 in Ede.

De film heeft een komisch karakter en gaat over een honderdjarige, die uit het raam klimt van een bejaardenhuis en verdwijnt. Hij maakt allerlei hachelijke avonturen mee.

Er zijn voor de bezoekers geen kosten aan verbonden. Parkeren kan in de parkeergarage van Pathé. U moet zich wel aanmelden. Dat kan als volgt:

erica.kuiper@kpnmail.nl of abdominicus1@gmail.nl

U kunt ook maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag telefonisch reserveren via: 06 190 211 19. Stel niet uit, wat u vandaag kunt doen en gun uzelf en uw partner een gezellig middaguitje. Vol = vol. Wij rekenen op een grote opkomst van onze leden.

Het bestuur KBO Ede

14.00 uur wordt u ontvangen met koffie/thee en gebak
14.30 uur aanvang film
16.00 uur hapje en drankje
De middag duurt tot 16.30 uur.

Verjaardagsfeest 80- en 90-jarigen leden van KBO Ede

Het was een gezellig verjaardagsfeest, die woensdag de 21ste augustus. De "kroonjarigen" van 80 en 90 jaar die dit jaar hun feest in eigen kring al hadden gevierd of dat binnenkort nog gaan doen, waren in de Bosroos bijeen om dit samen in KBO-verband te vieren. Hoewel niet iedereen aanwezig kon zijn, waren er 15 feestelingen.

Een feestje werd het! Op de tafels, opgesteld in een kring, zodat wij elkaar allemaal goed konden zien, stonden vaasjes met vrolijke bloemetjes. De dames van O & O zorgden voor koffie en thee en schalen met gebakjes. Nadat Trudy iedereen had verwelkomd klonk er een "Lang zullen ze leven" en declameerde ze een mooi gedichtje van Toon Hermans en kon het feest beginnen.

Het voorstel aan de jarigen om iets over zichzelf te vertellen mondde al snel uit in een uitgebreide kennismaking. Opvallend daarbij was dat veel KBO-leden van oorsprong uit Noord-Brabant kwamen. De uit Amsterdam en Drenthe

afkomstige dames wilden niet meer weg uit Ede! Even dreigde de middag veel te kort te zijn!

Af en toe werd een kleine pauze ingelast om de dames van O & O hun werk te laten doen. Etageres vol lekkers sierden inmiddels de tafels en drankjes werden rondgedeeld. Theo Borggreve - zelf feestvarken - zorgde op zijn accordeon voor de muzikale omlijsting met Golden Oldies zoals "Daar was laatst een meisje loos", "Een karretje op de zandweg reed". Het liedje "Ik heb mijn wagen volgeladen" was blijkbaar het meest bekende nummer!

Alle jarigen ontvingen bij vertrek naar huis nog een prachtige plant. Al met al een geslaagde middag. Hartelijk dank aan iedereen die deze middag mede verzorgd heeft.

Els Smeets

Meer foto's op onze website!

Presentatie over de ENKA in Ede op 16 oktober 2024

Jaap van Ree komt ons wat vertellen over "Edes Erfgoed". Bijna iedereen heeft wel een bekende, die bij de ENKA heeft gewerkt. Hij wil dit graag voor ons doen. Ik hoop op een grote opkomst.

Wil je uiterlijk vrijdag 11 oktober even doorgeven of je komt, zodat we weten met hoe velen we dan zijn.

Opgeven per mail: trudyvanschoonhoven@planet.nl of telefonisch: 0318-64 59 09 / 06-468 994 88 graag tussen 17.00 en 18.00 uur.

Trudy van Schoonhoven

Agenda Commissie O & O

- 2 oktober Herfstkleurenfietstocht.
 16 oktober Jaap van Ree geeft een presentatie over de ENKA
 20 november Grote filmmiddag in Pathé
 18 december Kerstviering in de Antoniuskerk, waarna een Kerstlunch in de Franciscuszaal. De lunch is alleen voor KBO leden. Meer informatie volgt in de volgende Nieuwsbrief.
 11 januari 2025 Nieuwjaarsreceptie

Trudy van Schoonhoven

**Wij gaan met
onze tijd mee,
doet u mee?**

Uw e-mailadres

Oproep: doorgeven van uw e-mailadres

E-mail wordt ook door onze vereniging steeds meer gebruikt voor communicatie met onze leden. We willen daarom graag een bestand maken met e-mailadressen van onze leden. Wilt u daaraan meedoen? Stuur dan een e-mailbericht naar onze ledenadministratie.

Het adres is: ledenadministratie@kbo-edc.nl o.v.v. **“ik doe mee”**.

Franciscus op het koor

Bron: Historisch Centrum Limburg

Onze archiefdienst, het Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL) aan de Sint Pieterstraat in Maastricht, is er natuurlijk in de eerste plaats om de archieven die in dit gebouw zijn opgeslagen voor de 'eeuwigheid' te bewaren. Daarvoor zijn dan ook speciale voorzieningen getroffen, zoals de vereiste temperatuur, de juiste luchtvochtigheid en zuurvrije verpakkingen (dozen en omslagen). Behalve de archiefstukken die voor de studiezaalbezoeker interessante informatie bevat, is ook het gebouw op zich meer dan de moeite waard. Het is een 14e-eeuwse gotische Minderbroederskerk of Franciscanerkerk. Van de vele wetenswaardigheden die over deze kerk te vertellen zijn, wordt er hier één uitgelicht. Dit artikel gaat over een schildering van een persoon op het gewelf van het koor. De persoon die is afgebeeld is Franciscus van Assisi, de grondlegger van de orde van de Franciscanen of Minderbroeders. Weergegeven wordt het moment waarop hij de heilige wonden (stigmata) ontvangt van de Christusfiguur met vleugels van een serafijn (een serafijn is in het Oude Testament een engel van de hoogste rang) rechtsboven hem. Deze gebeurtenis vond plaats in het jaar 1224. Zeer waarschijnlijk is deze afbeelding van Franciscus met de stigmata de oudste in Nederland.

Foto: *Sint Franciscus op het gewelf van het koor van de Minderbroederskerk*
(foto Stefan Graatsma)

Is de geschiedenis van Franciscus nog bekend? Niet iedereen zal hem onmiddellijk kunnen plaatsen. Daarom hieronder in het kort zijn levensverhaal. Franciscus werd in 1180 of 1181 geboren in Assisi. Hij was de zoon van een redelijk welvarende lakenkoopman. Het leek zo vanzelfsprekend. Franciscus zou zijn vader in de zaak opvolgen. Het pakte wel heel anders uit. Tijdens een oorlog tussen de steden Assisi en Perugia werd Franciscus krijgsgevangen gemaakt. Als gevolg hiervan en/of als gevolg van een ernstige ziekte die zich vlak hierna openbaarde, veranderde Franciscus van een vrolijke, levenslustige knaap die van uitgaan, feesten en ridderspelen hield in een persoon die totaal anders ging denken over het leven. Tijdens een wandeling kreeg Franciscus in een kerkje een visioen. Het Christusbeeld dat hij daar zag sprak tot hem en zei: "Herstel mijn huis". Deze gebeurtenis maakte diepe indruk op Franciscus en hij besloot voortaan te leven zoals hij dacht dat Christus had geleefd. Eenvoud, nederigheid en volledige armoede werden zijn nieuwe levensdoelen. Hij gaf zijn geld weg, hechtte totaal geen waarde meer aan ook maar enig bezit en voorzag al bedelend in zijn onderhoud. In de loop der tijd ging Franciscus zich steeds meer identificeren met Christus en het lijden van Christus. In het jaar 1224 zonderde hij zich af van zijn volgelingen en ging naar de berg Alverna. Hij wilde daar alleen zijn om te bidden en te mediteren. Toen hij na enige tijd terugkeerde had Franciscus dezelfde wonden op zijn lichaam als Christus aan het kruis. Twee wonden op zijn handen, twee op zijn voeten en één in

Vervolg Franciscus

zijn rechterzijde. Deze wonden worden heilige wonden of stigmata genoemd. In 1226 overleed Franciscus en in 1228 werd hij heilig verklaard.

Het is niet zo moeilijk om hedendaagse literatuur te vinden over Franciscus. Het mooiste zou natuurlijk een eigentijdse bron zijn, feiten verteld door iemand die

Foto: Een prachtig miniatuurtje in een 15^e-eeuws gebedenboekje. (foto: Jack van Kronenberg)

Franciscus persoonlijk gekend had. Een dergelijke biografie heeft bestaan en is door een medebroeder, genaamd Thomas van Celano geschreven. Deze was echter niet in staat om een goede biografie te schrijven en daarom heeft Bonaventura enige tijd later de taak op zich genomen. Bonaventura leefde van 1221 tot 1274. Hij heeft Franciscus daardoor niet persoonlijk gekend. In tegenstelling tot Thomas van Celano was Bonaventura een wetenschapper. Hij stond veel verder af van de idealen die Franciscus en zijn medebroeders ten tijde van het leven van Franciscus voor ogen stonden. De biografie van Bonaventura is eeuwenlang de bron geweest voor de kennis over Franciscus. Bonaventura beschrijft de ervaring van Franciscus als volgt: 'Opeens zag hij een Serafijn met zes vleugels die straalden van een vurige gloed, vanuit het zenit van de hemel neerdalen. Toen de Serafijn in bliksemsnelle vlucht door de lucht in zijn nabijheid kwam, bemerkte hij tussen de vleugels de gestalte van een gekruisigde man, die met zijn in kruisvorm uitgestrekte handen en voeten aan een kruis genageld was. Twee vleugels reikten omhoog boven zijn hoofd, twee strekten zich uit als wilde hij gaan vliegen, de twee overige bedekten zijn gehele lichaam.' Even verderop staat te lezen: 'Op hetzelfde moment begonnen er immers in zijn handen en voeten als het ware spijkers zichtbaar te worden; in de palm van zijn handen en op de wreef van zijn voeten zag je de koppen ervan, terwijl de punten er aan de andere kant uitstaken. En dan spreekt de wetenschapper: 'Zo heb ik gehoord van degenen die het met eigen ogen hebben gezien'.

Als we nu even kijken naar de schildering op het plafondgewelf dan zien we dat de anonieme schilder kennis had van de geschiedenis die Bonaventura had geschreven, want de afbeelding volgt precies zijn verhaal. Medewerkers van het Restauratie Atelier Limburg hebben in de jaren 90 van de vorige eeuw de schilderingen in de kerk gerestaureerd. Zij schrijven in een artikel over die restauratiewerkzaamheden dat zij uitgaan van een vroeg 16^e-eeuwse afbeelding en dat de schilder met snelle, trefzekere penseelstreken te werk ging. We mogen aannemen dat de opdrachtgever wist wat hij wilde en dat de schilder wist wat van hem verwacht werd.

Nu nog even de muzikale kant van de gebeurtenis van de stigmatisatie. In het begin werd het feest van de stigmatisatie gevierd op de feestdag van Franciscus zelf, te weten op 4 oktober, maar enige tijd later werd daarvoor een speciale datum vastgesteld, namelijk 17 september. Mijn collega op het RHCL, Régis de La Haye, heeft niet zo heel lang geleden in oude handschriften de gezangen gevonden die bij deze viering horen. Mogelijk herinnert u zich dat ongeveer anderhalf jaar geleden het religieuze muziekfestival Musica Sacra plaatsvond met als thema: Weg van de wereld, Kluizenaars en Kloosterlingen. Niet toevallig werd daarom tijdens dit festival in het RHCL oftewel de Minderbroederskerk op 17 september het feest van de stigmatisatie gehouden. De Gregoriaanse gezangen werden recht onder de schildering van Franciscus ten gehore gebracht. Met het Tweede Vaticaans Concilie is deze feestdag afgeschaft.

Willemien Schouten

Foto: Franciscus ontvangt de stigmata van de gekruisigde Christus. Miniatuur in een van de handschriften van de abdij van Rolduc waarin de bijpassende gezangen werden teruggevonden. (foto: Régis de La Haye)

Hoe verder een mens weet dat hij vrij is van perfectie, hoe dichter hij erbij is.

Geert Groote

Welkom nieuwe leden

- Mevr. H. Hageman-Lubbers
- Dhr. Hageman
- Dhr. H. Hoppenbrouwer
- Mevr. C. van der Linden

Trolleybussen in Ede

Bron: Omgevingsvisie 2040 Ede

Sinds mei 2023 rijden er van Arnhem naar Wageningen trolleybussen. Dat lijkt niet vreemd, maar is het wel. Op dit traject is maar voor een deel bovenleiding om te zorgen dat de bus kan rijden. De busmaatschappij heeft 10 trolleybussen (Solaris Trollino 18 meter gelede bussen) besteld die naast de noodzakelijke bovenleiding, accu's hebben om zo'n 15 km verder te rijden zonder de energievoorziening uit de draden boven de weg.

Voor degene die de toekomstvisie van de gemeente Ede goed heeft gelezen blijkt er voor een goede bereikbaarheid van Ede een plan te zijn om de verbinding van Ede naar Wageningen te versterken. Op dit moment rijden er snelbussen van station Ede naar Wageningen en vice versa. Hoe mooi zou het zijn om zo'n lijn minder milieubelastend te laten zijn. De plannen zijn er en de uitvoering komt hopelijk over niet al te lange tijd.

De betrokken partijen, Provincie Gelderland, gemeente Ede en Wageningen en de vervoerder hebben al contact. Dat blijkt wel uit de feestelijke foto waar ook wethouder De Pater op staat.

Je zou deze trolley haast niet herkennen

Het doortrekken van de trolleylijn van Wageningen naar Ede vereist natuurlijk wel een goede infrastructuur. Er is al een busbaan langs de Dr. W. Dreeslaan langs Bennekom. Een bovenleiding op dit traject zou er kunnen komen als de accu's van de nieuwe trolleys te kort zouden komen. Op Intercitystation Ede-Wageningen zou in elk geval een laadpunt voor deze bussen moeten komen.

Aan de noordzijde van het oude station, toen daar nog een busstation was, waren al eerder oplaadpunten voor elektrische of hybride bussen. Dit was een ander laadsysteem dan voor de Solaris trolleys nodig is. Het busstation Ede is al geschikt voor gelede bussen. De laadtijd die bussen nodig hebben om weer voldoende kilometers zonder bovenleiding te kunnen maken is hier cruciaal. Als er een bus staat op te laden op een begin- of eindpunt kan dat ondervangen worden door meer materieel. Een bus die halverwege een laadstop moet maken bij een bushalte is zeer onwenselijk, passagiers willen vervoerd worden en niet langdurig ergens blijven zitten. Wij zullen zien wat ervan komt.

Erik Erkelens

Ontdekking van Fiets Kunstknoop in Ede en omgeving

Soms ontdek je zomaar iets heel leuks in je omgeving. Laatst wilde ik op zondagmiddag uit de kerk iets doen, maar wat? Op internet zocht ik naar: Wat is er in Ede te doen. Toen las ik over een expositie op Kazernelaan 50 in Ede. We zijn ernaartoe gefietst. Eerlijk gezegd was het op het eind toch even zoeken.

Wij bleken bij een gebouw te staan, waar je elk weekend een expositie kunt bezoeken. Behalve de expositieruimte zijn er een aantal atelierruimtes, die kunstenaars kunnen huren. Hier kunnen ze werken en cursussen geven. Al met al een heel leuke ontdekking. Bovendien blijkt dit adres onderdeel te zijn van een fietsroute. De fietsroute gaat door diverse plaatsen van de gemeente Ede en combineert kunst en horeca. Dus echt iets voor een mooie dag. Dit gaat allemaal over Kunstruimte 50PK. Stichting 50PK beheert Kunstruimte 50PK, de nieuwe plek voor kunst in Ede.

**50
PK**

Het doel is om aansprekende hedendaagse beeldende kunst te laten zien aan een breed publiek. Die middag ontdekten we nog wat, namelijk de ijssalon Puro Gelato bij het politiebureau. Ik had hier wel eens iemand over gehoord, die beweerde dat er geen betere zaak bestaat. Als kers op de taart kun je hier genieten van verrukkelijk gebak, gemaakt door een deelnemer van Heel Holland Bakt. Dat mag iedereen voor zichzelf bepalen. Het ijs was enorm lekker en er waren heel veel smaken.

Mary-Ann Borggreve

Olympische spelen, maar dan anders

Bron: diverse websites

Dit gaat over de para olympische spelen. Bij het woord para olympische spelen moet ik aan Arnhem, Papendal denken. Jaren geleden in 1980 waren daar de para olympische spelen.

Als lid van het Rode Kruis was ik daar als hulpverlener. Wedstrijden heb ik niet gezien, wel spelers en een ontmoeting gehad met Erica Terpstra. Zij straalt een enorme energie en enthousiasme uit. Dat is in het echt net zoals wanneer je haar op televisie ziet. Ik kan me nog herinneren, dat er op zondag wedstrijden waren en er dus ook hulpverleners moesten zijn. Ik heb daar op zondag dienstgedaan. Er waren bekenden, die dat maar niets vonden. Natuurlijk had ik mogen weigeren, maar helpen moet je altijd doen, dus ook op zondag. In die tijd waren de spelen minder groots als nu. Nu worden er gouden medailles bij de vleet gewonnen lijkt het wel.

De para olympische spelen zijn ontstaan in Engeland, waar na de Tweede Wereldoorlog sportwedstrijden voor veteranen werden georganiseerd. De neuroloog Dr. Ludwig Guttman kwam als dokter in het Stoke Mandeville

Parkinson en bloemen

Bron: diverse websites o.a. groenebloemen.nl

Ongetwijfeld heeft u wel eens gehoord van de ziekte Parkinson. Helaas hebben wij in onze naaste familie hier mee te maken. Je ziet heel langzaam actieve vitale mensen achteruitgaan en uiteindelijk in een verpleeghuis komen te wonen, want thuis wonen gaat niet meer. Er is zoveel zorg nodig, dat het bijna nooit meer lukt voor een partner om dit te kunnen geven. Lopen lukt niet meer, praten wordt heel moeilijk en zo zijn er nog meer problemen. Parkinson is een hersenziekte. Het is niet duidelijk hoe deze ziekte ontstaat, maar een van de mogelijke oorzaken zijn giftige stoffen, waarmee de zieke heeft gewerkt.

ziekenhuis regelmatig in contact met veteranen van WO II. Men stelde vast dat vele verlamde soldaten enkele maanden na hun ongeval het leven lieten ten gevolge van inactiviteit of diverse kleinere kwalen. Hij zette sport in bij de revalidatie en je kunt hem beschouwen als de bedenker van de para olympische spelen.

Vanaf 1960 zijn er para olympische spelen. De olympische vlam komt bij deze spelen niet uit Griekenland, maar uit Engeland, waar de spelen zijn geboren. De spelen zijn in het land, waar de olympische spelen zijn. In 1980 waren de Olympische spelen in Rusland. De Sovjet-Unie wilde de Spelen voor mensen met een beperking niet organiseren, omdat gehandicapten volgens de heersende ideologie in een socialistische heilstaat niet zouden bestaan.

De para olympische spelen zijn toen in Arnhem gehouden. Voor de gehandicaptensport in Nederland was dit een enorme opsteker. Elke spelen hebben een mascotte. In Arnhem was dat een eekhoorn. We hebben jarenlang een mok met de olympische eekhoorn gehad. De mok is inmiddels gesneuveld.

De Paralympische Spelen hebben een eigen symbool en vlag. Het symbool bestaat uit drie bogen. De drie bogen zijn rood, blauw en groen: de kleuren die het meest voorkomen in de vlaggen van alle landen. En het zijn niet zomaar drie bogen. Ze hebben een betekenis, namelijk "ik beweeg".

Mary-Ann Borggreve

De bloemen

Nu komen de bloemen uit de titel van dit stukje aan de orde. In de teelt van sierbloemen worden veel pesticiden gebruikt. Toch is het wel mogelijk om een milieubewust boeket bloemen te kopen. Nicolette Zwartkruis, uit Arnhem is hier mee bezig. Zij is afgestudeerd aan de Aeres Hogeschool (Wageningen).

Zij is gestart met een bloemenservice

Groene Bloemen is een bloemenservice voor zakelijke klanten die vinden dat het wel wat groener kan! De bloemen van Groene Bloemen zijn onbespoten en dus vrij van schadelijke pesticiden. Bij iedere bestelling doneert Groene Bloemen een gedeelte aan Parkinson NL.

Het mes snijdt dus aan twee kanten, minder pesticide gebruik en een gift voor het Parkinsonfonds.

Mary-Ann Borggreve

Hoe het werkt

Bron: www.ovpay.nl

Voor wie is het?

Reizen met je betaalpas is ideaal als u af en toe met het openbaar vervoer reist. U hoeft geen los kaartje of OV-chipkaart meer te kopen. Als u incheckt met uw betaalpas, reist u 2^e klas en zonder korting. Handig: zo hebt u de vrijheid om te reizen op een manier die bij u past!

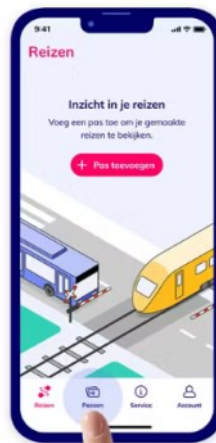
Hebt u een abonnement?

Dan blijft u beter reizen met uw OV-chipkaart. Deze blijft u ook gebruiken voor andere diensten, zoals het huren van een OV-fiets, de fietsenstalling of het krijgen van reizigerskorting op een P+R terrein of dalurenkorting!

In- en uitchecken met uw betaalpas gaat op dezelfde manier als met de OV-chipkaart. Hieronder leggen we het stap voor stap uit.

Stap voor stap

1. Hou de betaalpas, creditcard of mobiel tegen de kaartlezer of het poortje en u bent ingecheckt.
2. Stapt u uit? Dat gaat op dezelfde manier en met dezelfde pas als waarmee u bent ingecheckt.
3. Uw betaling gaat automatisch. De volgende dag ziet u het bedrag in uw betaaloverzicht met de omschrijving NLOV. En de prijs? Die is hetzelfde als reizen met de OV-chipkaart.

4. Wilt u de reiskosten van een bepaalde dag bekijken? Download dan de app of voer de 14 cijfers en letters die achter NLOV staan en vul het afgeschreven bedrag in op zelfregelen.ovpay.nl.

Kan dit met mijn betaalpas?

U kunt in- en uitchecken met:

- een contactloze betaalpas van ABN AMRO, ASN Bank, ING, Knab, Rabobank, RegioBank, SNS of Triodos
- een contactloze creditcard van Mastercard of Visa (o.a. uitgegeven door ICS)
- een mobiel die voor contactloos betalen is gekoppeld aan één van de bovengenoemde betaalpassen of creditcards.
- een buitenlandse contactloze betaalpas of creditcard van Maestro, V PAY, Mastercard of Visa

Tip: haal altijd de pas waarmee u wilt in- of uitchecken uit uw portemonnee. Zo herkent de kaartlezer de juiste pas en betaalt u het juiste bedrag voor de reis.

Erik Erkelens

Zie ook: www.ns.nl, www.ovpay.nl.

Let op: Leeftijdskorting in de bus kan alleen via de app., niet via de betaalpas.

Dit zijn signalen dat je telefoonverslaafd bent

Bron: Plus Magazine, 30-7-2018 en bijgewerkt 5-8-2024

Zo kick je van je smartphone af

De smartphone is niet meer uit ons dagelijks leven weg te denken. Handig, maar het gebruik van de mobiele telefoon heeft zich in de loop der tijd ontwikkeld tot een ongezonde gewoonte. Steeds meer mensen hebben last van een telefoonverslaving, ook wel nomofobie. Wat zijn de symptomen en hoe kom je ervan af?

Het valt niet te ontkennen dat de nieuwste technologieën het leven makkelijker hebben gemaakt. Toch zorgt het bewust en onbewust voor problemen. Uit onderzoek is gebleken dat een intensieve digitale leefstijl ten koste gaat van je concentratie in het echte leven. Gebruikers kunnen zich niet meer zo goed concentreren, worden onrustig als ze niet online kunnen en sommige fanatiekelingen krijgen zelfs last van hun vingers, ogen en nek.

Actieve smartphone gebruikers hebben eveneens meer kans op depressieve gevoelens, ontwikkelen minder inlevingsvermogen en zijn minder creatief. Des te meer we met onze mobiele telefoon bezig zijn en des te verslaafder we raken, des te groter de gevolgen. Reden genoeg om ons zorgen te maken. Het aantal mensen dat zorgelijk veel naar zijn of haar smartphone kijkt neem alleen maar toe.

Vervolg telefoonverslaafd

Symptomen

Hoewel het merendeel van de gebruikers aangeeft niet verslaafd te zijn aan zijn of haar mobiele telefoon, worden er wel degelijk steeds vaker symptomen van verslaving vertoond. Zodra het kan, grijp je naar je smartphone. Je kijkt continu op je telefoon om te checken of er al nieuwe meldingen binnen zijn. Gebruikers worden ongeduldig en rusteloos als ze hun telefoon niet in de buurt hebben.

Een belangrijk symptoom van een smartphoneverslaving is dat een verslaafde meer bezig is met de telefoon dan met de mensen om zich heen. Raak je in paniek als je je telefoon niet binnen handbereik hebt? Dan bestaat de kans dat je aan nomofobie lijdt.

Nomofobie

Nomofobie, no mobile phone fobie, wordt beschreven als een overmatige angst voor het niet continue bereikbaar zijn via een mobiele telefoon. Met concentratieproblemen, ontevreden collega's en verwaarloosde relaties tot gevolg. Het is niet alleen de angst voor onbereikbaarheid, maar het voelt mogelijk ook alsof je een deel van jezelf verliest. Het kan soms zo extreem zijn dat de gebruiker een extra telefoon koopt.

Afkicken van de smartphone

Australische psycholoog Jocelyn Brewer stelt dat mensen bewuster om moeten gaan met het gebruik van de smartphone.

Ze maakt hierbij gebruik van de drie m's.

Mindful: wees bewust van je smartphonegebruik,

Meaningful: waarom pak je je smartphone en wat doe je ermee,

Moderate: beperk het gebruik van je smartphone zodat hij je leven niet overneemt.

De volgende tips kunnen het mogelijk makkelijker maken om het gebruik van je smartphone te beperken:

- Laat je mobiel thuis
- Zet je mobiel uit
- Zet pushberichten uit
- Laat je telefoon in de woonkamer liggen als je gaat douchen, het toilet bezoekt of aan tafel zit
- Maak van je slaapkamer een smartphonevrije zone
- Vind afleiding in andere dingen, zoals het lezen van een boek
- Verwijder nutteloze apps
- Plan telefoonloze afspraken
- Installeer screen time trackers om je gemiddeld gebruik te meten

In Memoriam Greetje Groeneveld – Nolte

Apeldoorn 3 maart 1935

Ede 4 september 2024.

Vandaag wordt alles anders

Ik maak een nieuw begin

Wilde ik gisteren nog vluchten.

Vandaag- spring ik er in!

Greetje (zoals op haar overlijdensbericht)

Greetje was coördinator van de Commissie O & O. Zij was een bewogen sociaal persoon, die hart had voor de medemens. Zij bezocht zieken en ook bewoners van St. Barbara werden niet vergeten. Was een KBO-lid ernstig ziek en naderde het einde, dan was het Greetje, die nog even een praatje kwam maken.

De busreizen waren perfect en waren snel volgeboekt. Zij stond ook garant voor een prachtig georganiseerde kerstlunch.

Haar man Peter was ook actief en heeft jarenlang de

nieuwsbrief bezorgd. KBO Ede is Greetje en haar man veel dank verschuldigd voor het vele werk, dat zij verricht hebben.

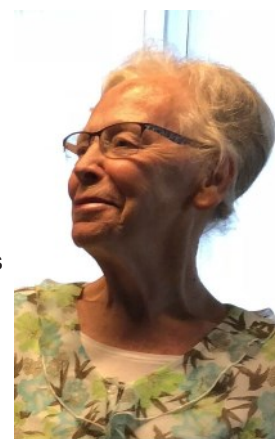
Zondag 8 september 2024 zijn een aantal KBO-leden op condoleancebezoek geweest en hebben een mooie bloemenkrans achtergelaten.

Dinsdag 10 september om 14.00 uur in de aula van Begraafplaats Jaffa in Delft vond een herdenking plaats.

Aansluitend is Greetje volgens haar persoonlijke wens naar het familiegraf Rakier gebracht en herenigd met haar kinderen Saskia en Marco.

Dat zij moge rusten in vrede.

Ap Dominicus

Als je je naar de zon toe draait valt de schaduw achter je.

Zaterdag 7 oktober 2023

Bron: diverse websites

De wereld werd geconfronteerd met een vreselijke geweldsuitbarsting door Hamas.

U weet het vast nog wel. Een overval op een festival in Israël. Dat niet alleen. Vanuit de Gazastrook opende Hamas op zaterdag 7 oktober 2023 een grootschalige en bloedige aanval op Israël. Hamas schoot duizenden raketten af op Israëlische steden en Hamasstrijders, die door het grenshek waren gebroken, vermoorden ongeveer 1400 Israëlische burgers en militairen. Daarnaast namen ze meer dan tweehonderd mensen als gijzelaars mee naar Gaza.

Wat een verdriet en ellende. We weten dat een aantal gijzelaars is overleden. Leven de anderen nog? Als ze nog leven, hoe is het dan met ze. U begrijpt dat dit voor de bewoners van Israël angstige vragen zijn. Voor iedereen zijn dit angstige tijden. Palestijnen, die steeds maar weer moeten vluchten zijn ook slachtoffer.

Dit was de start van een oorlog. Helaas ook de start van een enorme toename van antisemitisme, van demonstraties, bezettingen in stations en bij universiteiten Er is echter ook sprake van toename van islamofobie.

Amerika probeert te bemiddelen om vrede te bereiken. We mogen hopen dat dit gaat lukken.

Ondanks alle ellende zijn er namelijk tekenen van hoop. Ik wil er enkele noemen.

Deel de duif

Al snel na het uitbreken van het geweld hebben vier jonge mensen het initiatief genomen om jonge mensen met elkaar in gesprek te laten gaan.

Het begon in de ambtswoning van Femke Halsema, waar ze Joodse en Islamitische Amsterdammers uitnodigde in de week na de aanval van 7 oktober. 'Tijdens de bijeenkomst waren er zoveel emoties en kon ieder zijn of haar eigen gevoel delen.' Daar raakten Boaz, Noa, Selma en Oumaima aan de praat met elkaar.

De boodschap die we over willen brengen is: ga met elkaar in gesprek. Daarom zijn we dialoogsessies begonnen. We willen onnodige haat en polarisatie voorkomen. Laten we juist de verbinding met elkaar opzoeken.

De jongelui hebben voor hun actie op 8 april 2024 de Nettie van Zwanenbergprijs ontvangen. De Nettie van Zwanenbergprijs wordt eens in de vijf jaar toegekend aan een positief sociaal of cultureel initiatief, dat de Joodse identiteit en cultuur in haar relatie tot de Nederlandse samenleving versterkt.

Kerk in actie

Al vele jaren steunt Kerk in Actie het werk van kerken en partnerorganisaties in Israël en Palestina. "Als Protestantse Kerk voelen we ons geroepen om in gesprek te blijven met Joden en Joodse gemeenschappen en om oecumenische relaties te onderhouden met Palestijnse christenen", vertelt Jurjen de Groot, directeur van Kerk in Actie. Hij vindt het belangrijk dat juist nu de financiële ondersteuning doorgaat. "In januari 2023 bezocht ik het Rossing Center, een van onze partners in Jeruzalem. Ze brengen Joodse en Palestijnse scholieren met elkaar in contact, maar gaan niet voorbij aan onderliggende pijn en emoties. Zo bouw je bruggen naar elkaar toe, in plaats van mensen uit elkaar te drijven." De Groot verwijst naar het voorbeeld dat Jezus zelf gaf. "Hij zag mensen in hun kwetsbaarheid. Als kerk willen we daarom leren luisteren naar de wonden van Joden en Palestijnen en ook onze eigen wonden daarin onder ogen komen."

kerk
in actie

Vooroordelen wegnemen

Het onderling wantrouwen tussen Israëlische en Palestijnse jongeren in Israël is na 7 oktober alleen maar toegenomen. John Munayer, coördinator bij het Rossing Center, merkt dat het noodzakelijker dan ooit is om hen met elkaar in gesprek te brengen. "Dat neemt al op jonge leeftijd vooroordelen weg." Via een speciaal ontmoetingsprogramma verbindt zijn organisatie Joods-Israëlische en Palestijns-Israëlische leerlingen uit de hoogste klas van Joodse en christelijke scholen in Israël aan elkaar. Het is een project dat Kerk in Actie al jarenlang steunt. Tijdens vier gezamenlijke bijeenkomsten leren de jongeren elkaar kennen en horen ze meer over elkaars religie en gebruiken. "Jongeren horen van elkaar wat ze belangrijk vinden in het leven", vertelt Munayer. "Dan blijken er helemaal niet zo veel verschillen te zijn in dromen en verwachtingen voor de toekomst."

Plaats voor alle volken

Op de Westelijke Jordaanoever startte priester Bashar Fawadleh van de Christ Redeemer Church in Taybeh enkele jaren geleden een online radiozender, samen met jongeren in zijn kerk en met hulp van Kerk in Actie. Het radiostation trekt iedere week duizenden luisteraars. Zijn doel? De hoop van het christelijk geloof laten doorklinken. "De voortdurende spiraal van geweld maakt mensen moe. Daarom maken we programma's die hoop bieden, vanuit ons geloof in Jezus." Hij hoopt dat Israël's en Palestijnen ooit vreedzaam kunnen samenleven op dit stukje aarde. "Ik bid dat Jeruzalem een stad van God mag zijn waar plaats is voor alle volken."

Hulp bieden

Naast de steun aan dialoogprogramma's biedt Kerk in Actie vanaf 8 oktober 2023 noodhulp in Israël, Gaza, de Westelijke Jordaanoever en Zuid-Libanon. In Israël gebeurt dit via organisaties die werken met de meest

Last van gaatjes in uw hout? Zo krijgt u houtwormen het huis uit

Bron: Max vandaag

Treft u wel eens gaatjes aan in uw houten planken of meubels? Dan is de kans groot dat u te maken heeft met de houtworm. Omdat houtwormen klein zijn en zich doorgaans verstoppen diep in het hout, zijn ze moeilijk te herkennen. Wat kunt u doen om ze toch te herkennen en, belangrijker nog, te bestrijden?

Wat zijn houtwormen?

De naam 'houtworm' doet vermoeden dat het om één specifiek insect gaat, dat is echter niet het geval. De term is een verzamelnaam voor de larven van verschillende keversoorten die

hout aantasten. Het gaat dan onder meer om de houtkever, grote houtworm en klopkеver. Ze verstoppen zich in het hout en gebruiken het om van te leven. De larven worden houtworm genoemd omdat ze gangen graven, net als een worm. Het verschil is dat een worm dat in de grond doet, terwijl een houtworm dat in hout doet. Laatstgenoemde heeft daarbij een sterke voorkeur voor onbewerkt hout.

Hoe herkent u ze?

De kans is groot dat u de houtwormen voor het eerst ontdekt als u gaatjes in uw hout aantreft. U weet dan in ieder geval dat er houtwormen aanwezig zijn geweest, maar het is goed mogelijk dat ze al zijn uitgevlogen als volwassen kevers. Om erachter te

larve

komen of er actieve houtwormen in uw hout aanwezig zijn, kunt u papier onder het hout leggen.

Vervolg 7 oktober 2023

kwetsbare groepen, zoals arme Joodse gezinnen, en vluchtelingen en arbeidsmigranten uit Azië en Afrika. "In Gaza helpen we de getroffen inwoners met voedselpakketten, hygiënematerialen en psychosociale hulp", vertelt Jurjen de Groot. Deze hulp wordt verleend via de Palestijnse christelijke partnerkerken en via ACT Alliance, het internationaal kerkelijk netwerk waar Kerk in Actie lid van is.

Na enkele dagen zult u, als de houtwormen actief zijn, zaagsel op het papier aantreffen. Soms kunt u een zacht gekraak horen in het hout, wat eveneens een teken is van houtwormactiviteit.

Zo bestrijdt u de houtworm

Zodra u erachter komt dat er houtwormen actief zijn in uw hout, is het zaak om ze zo snel mogelijk te bestrijden om verdere schade te voorkomen. U kunt hiervoor speciale spray gebruiken. Verschillende (web)winkels bieden dit houtwormbestrijdingsmiddel aan. Spuit ermee op het aangetaste hout en laat dit vervolgens 48 uur drogen.

Een andere bestrijdingsmethode is om de houtwormen bloot te stellen aan extreme warmte of kou. Dit is alleen toepasbaar op kleine voorwerpen. U moet het houten voorwerp hiervoor namelijk in de oven of diepvries leggen. Verwarm het houten object 30 minuten in een oven van minimaal 55 graden of leg het 2 weken in de diepvries.

Komt u maar niet van de houteters af? Dan kunt u overwegen om een ongediertebestrijder, in te huren om het ongedierte uit uw hout te krijgen.

Voorkomen is beter dan genezen

U weet nu hoe u de houtworm kunt bestrijden, maar nog liever krijgt u er helemaal niet

mee te maken. Controleer tweedehands houten meubelen en hout dat van buiten komt altijd op houtwormen voordat u het in huis haalt. Dit doet u door goed te kijken of er geen gaatjes in het hout zitten, eventueel met een vergrootglas. Controleer verder of er zaagsel onder het hout ligt en luister of u geknaag hoort. Als u onbewerkt hout in huis haalt, kan het raadzaam zijn om dit te lakken of verven. Houtwormen houden namelijk niet van bewerkt hout.

Mary-Ann Borggreve

Animal Heroes

Naast hulp aan mensen zijn er nog steeds mensen, die zorgen, dat er hulp is voor dieren. Hoe kom je als vluchteling, die zijn huisdier meegenomen heeft aan voer? Dat huisdier kan juist maken, dat je het psychisch vol houdt als vluchteling.

Mary-Ann Borggreve

Het mes

Het mes snijdt aan twee kanten: een bekende zegswijze voor een idee of actie die meerdere doelen dient. Zo kunnen pensioenfondsen mooie sier maken met groener worden, groen beleggen en mededelen dat ze beleggingen uit de chemie en oorlogsindustrie afbouwen. Veel klanten van een fonds zijn ervan overtuigd dat dat moet in deze tijd.

Pensioenfonds PFZW (Zorg & Welzijn) kiest er bovendien voor om te beleggen in groene huurwoningen. Dit zijn duurzame woningen, energiezuinig en gebouwd met duurzame materialen. De andere kant van het mes snijdt een bijzonder punt aan. Zodra de huizen af zijn en verhuurd worden krijgen mensen in sleutelberoepen voorrang om er te komen wonen. Onder sleutelberoepen vallen volgens het fonds medewerkers in de zorg, politiemensen en leerkrachten. Dit soort creatieve oplossingen worden ongetwijfeld op het scherp van de

snede gevonden, want voorrang geven aan mensen uit bepaalde beroepen zal in de ogen van anderen wellicht discriminatie zijn. Het

investeringsproject ligt in de Olympiadewijk in Amstelveen.

Bron: pfwz.nl/voortwee

Word KBO lid

Naast een belangenvereniging voor 55plussers zijn wij een gezelligheidsvereniging. U ontvangt als lid 11 keer per jaar het landelijke blad ONS Magazine en tegelijk ons lokale blad KBO Nieuwsbrief met actualiteit, tips, kortingen en informatie. De contributie voor onze vereniging, KBO Ede, bedraagt in 2024 € 26,50 per jaar voor een alleengaande en € 46,00 per jaar voor een echtpaar of samenwonenden.

Geef u op via telefoon 06-27 09 17 46, email: ledenadministratie@kbo-ede.nl of bezoek onze website: kbo-ede.nl.

Op reis

Pas geleden had ik een droom. U weet dat dromen een bijzondere weergave zijn van wat er in ons hoofd omgaat tijdens de slaap. Ik bevond mij op straat en liep stevig door. Ik had duidelijk een doel. Al lopend dacht ik na over mijn reis. Hoe meer ik mijn gedachten richtte op de reis, hoe onrustiger ik werd. Had ik wel gezorgd dat ik niet alleen de reis geboekt had, moest ik wellicht mijn zitplaats in het vliegtuig reserveren? Ik was me wel bewust dat ik aan de steeds weer andere regels omtrent de ruimbagage en handbagage moest voldoen. Daar had ik me voldoende in verdiept. Ik had tenslotte alleen een tas bij me.

De droom werd beklemmender doordat ik ging twijfelen aan de zekerheid dat ik in het goede vliegtuig de gereserveerde stoel zou krijgen, je krijgt de stoel die je door de computer aangewezen krijgt. Al lopend kwam ik aan op het station Den Haag Centraal en ging een kaartje kopen. Daar sloeg me de angst om het hart! Moest ik nu naar Schiphol of Rotterdam Airport? Ik kreeg een black-out. Ik meende aan alles gedacht te hebben, had ik niet met voldoende focus beseft van welke luchthaven mijn vlucht zou vertrekken. Een mobieltje had ik niet bij me,

dus was er geen mogelijkheid om 'even' te onderzoeken hoe het zat met mijn vlucht. Daar sta je dan, hopeloos, hulpeloos en radeloos. Dat was het moment waarop ik wakker werd.

Later die dag dacht ik nog eens na over mijn droom. Achteraf was ik blij dat ik aan het eind van de droom ontwaakte, zo kon ik onthouden hoe het was en waar het over ging. Ik voelde me overdag redelijk fit, ondanks de verstoorde nachtrust. De droom was een weergave van mijn leven op dit moment. Er zijn steeds meer dingen waar je zelf op moet letten, die je zelf moet weten en die je zelf moet doen. Tijdens de nieuwsbulletins wordt het woord 'ingewikkeld' steeds vaker gebruikt. Er komen steeds meer wetten, regelingen en voorwaarden. Kortom het leven wordt almaar gecompliceerder, zeker ook gevoelsmatig op het moment dat je wordt geconfronteerd met je toenemende beperkingen. Ik ervaar dat mijn geheugen achteruitgaat, dat mijn conditie afneemt en dat ik minder helder kan nadenken. Dat maakt dat al die veranderingen in de maatschappij alleen maar lastiger worden. Zo ga ik steeds beter begrijpen dat er mensen zijn die zich 'hevig' verzetten tegen veranderingen, hoe klein ook. Het maakt je klein en afhankelijk.

Erik Erkelens

Dagje uit

In augustus was het geregeld mooi zomerweer. Aangezien we al een tijd niet in het Openluchtmuseum in Arnhem waren geweest leek het ons een goed idee om op zondagmiddag uit de kerk door te rijden naar Arnhem. 's Morgens op tijd op en alvast wat boterhammen gesmeerd en een pakje drinken in de tas gestopt.

De kerk in Amersfoort heeft niet veel parkeerplaatsen je moet er op tijd bij zijn als je bij de kerk wil staan. Een andere kerk bezoeken was geen mogelijkheid, want ik moest die zondag dienen.

Na afloop van de dienst was er de koffie en daarna naar Arnhem.

Rond half een kwamen we bij het Openluchtmuseum. Dan wordt het spannend. Waar is een plekje om de auto neer te zetten. Wat opvalt zijn de lege plekken. O, daar gaan we staan. Mooi niet. Die plekken zijn bestemd voor elektrische auto's. Wel bizar, dat je met je benzineauto flink moet zoeken naar

een plekje en dat de elektrische collega's niet veel moeite hoeven te doen.

We hadden mazzel en stonden vlak bij de ingang. Vlak bij de ingang stond een voor mij nieuw item. Het was een container, waarin aandacht werd gevraagd voor recycling, vooral van kleding.

Samen uit eten

Voor vrijdag 11 oktober heb ik het Restaurant Eetcafe Resy's in het oude centrum van Ede gereserveerd, Willem Horstingstraat 48. U bent daar om 18.00 uur welkom.

Meer dan 12 personen (12+) is mogelijk. Om op tijd door te geven hoeveel gasten zij kunnen verwachten is het van belang dat u zich zo snel mogelijk aanmeldt.

Houtworm

Een houtwormpje in onze woning die voelde zich rijk als een koning
Hij werd blij verrast - door een oude kast
Dat hout vond hij fijner dan honing.

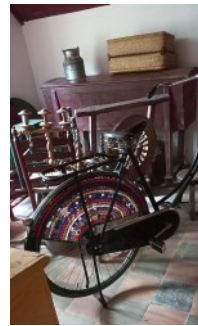
Hij zou er graag gauw aan gaan knagen
"Dat worden straks feest'lijke dagen!"
Hij droomde ervan: dat hij snoepen kan.
Dát zal onze worm zeer behagen!

Zijn plan moest geheel op de helling;
hem trof een heel vrees'lijke kwelling;
het kwam er niet van – want: er zat boenwas an!
Daarvan krijgt een houtworm een zwelling!

Zo kwam er een eind aan zijn dromen
hij kroop naar een bos met veel bomen.
Daar vond hij hout zat,
waar hij lekker van vrut!
Zo is 't eind van het liedje gekomen.

Theo Borggreve

Er zijn veel leuke gebouwen in dit museum. We hebben een bezoek gebracht aan de boerderij uit Staphorst. Opvallend is het kleurige daar. De kleding is vol met kleur evenals het interieur. Zelfs de fiets heeft een versierde kettingkast.

Uiteraard hebben we een ritje met de tram gemaakt. Interessant was

het bezoek aan de remise van Van Gend en Loos.

Even van iets lekkers genieten was er ook bij. In de Zaanse buurt

is een echte Italiaanse ijssalon van de jaren '60.

Hier hebben we genoten van een bananasplit. De asbakken, die hier op tafelstonden waardeerde ik zeer, namelijk bestemd om ons te vertellen dat je hier niet mocht roken.

Mary-Ann Borggreve

Aanmelden is mogelijk tot en met zondag 6 oktober.

Voor informatie en aanmelden kun je contact opnemen met mij, tel.: 0318-62 00 31.

Marja Ankoné

Een tevreden gezicht of een lach zijn honderd keer mooier dan een gezicht met mascara.

Agenda KBO en PCOB

Op de bijeenkomst van KBO Ede en PCOB zijn de leden van beide seniorenverenigingen van harte welkom. Bij activiteiten met een beperkte capaciteit hebben leden van de eigen afdeling voorrang.

KBO Programma

- 2 oktober: Herfstkleurenfietsocht. (zie pagina 4)
- 16 oktober: Jaap van Ree geeft een presentatie over de ENKA
- 20 november: Grote filmmiddag in Pathé (zie pagina 5)
- 18 december: Kerstviering in de Antoniuskerk, waarna een Kerstlunch in de Franciscuszaal. De lunch is alleen voor KBO leden op inschrijving. Deze komt in volgende Nieuwsbrief
- 11 januari 2025: Nieuwjaarsreceptie

De bijeenkomsten vinden plaats in de zaal van het appartementencomplex "De Bosroos", hoek rotonde Proosdijerveldweg/Veenderweg. Ingang aan de Rozenlaan. Aanvang 14.00 uur, tenzij anders vermeld.

PCOB Ede Lunteren Programma

- Informatie op www.pcob.nl/afdelingen/ede/
- 14 oktober 14.30-16.30 uur Jeugdorp De Glind

De bijeenkomsten zijn in "Rehoboth", Driehoek 11 te Ede, tenzij anders vermeld.

PCOB Bennekom Programma

- Informatie op www.pcob.nl/nieuws/activiteiten-pcob-bennekom.
- 17 oktober uitje Kumpulan Bronbeek

Standaard locatie voor de activiteiten: Gemeentecentrum De Brink, Brinkstraat 39 in Bennekom.

SUDOKU ★★ ★

	8		9	1			5	
		9		6	7			
7		3	2		8			
	1	6	3					2
			6		4			3
2	3			7				6
	2						8	
			4			6		
	6	7	1		2		4	5

Ledenvoordeel

U kunt op twee plekken kijken naar voordeeltjes. Dat zijn de websites van KBO Gelderland en Ons Magazine.

www.kbogelderland.nl/ledenvoordeel en
www.onsledenvoordeel.nl

Een moeder aan haar dochter: "De burens zeggen me dat je in bed gedoken bent met je lief".
De dochter: "De burens roddelen maar wat. Telkens als ik met een jongen in bed duik beweren ze dat het mijn lief is".

KBOEDE
senioren doen mee!

Op www.kbo-ede.nl kunt u onze activiteiten ook vinden

